

PROGNOSE FOR LANDBRUGETS ØKONOMISKE RESULTATER 2015-2017

Maj 2016

INDHOLD	SIDE
Sammendrag	2
Resultatopgørelse	
Heltidsbedrifter	3
<i>Bedste tredjedel af heltidsbedrifterne</i>	6
Alle bedrifter	7
Følsomhedsberegninger	8
Aktiver, gæld, investeringer og likviditet	
Heltidsbedrifter	9
Alle bedrifter	10
Bilag 1-3: Prisforventninger, forudsætninger, Landbrugspakke, datamateriale og definitioner..	11-16

SAMMENDRAG

Store dele af landbruget er i dyb lavkonjunktur, men udsigt til vending i 2017

Flere af de store driftsgrene befinder sig i øjeblikket i en dyb lavkonjunktur med indkomster betydeligt under "normalt" niveau. Årsagerne er en kombination af et fald i efterspørgslen efter landbrugsprodukter fra Ruslands importstop og et stort udbud blandt andet på grund af mælkekvoternes ophør i EU.

De enkelte driftsgrenes konjunkturforløb er tidsmæssigt lidt forskudt. Mens svineproducenternes indkomst nåede bunden i 2015 og nu bevæger sig opad, oplever mælkeproducenterne de laveste indkomster i 2016. Begge driftsgrene må dog sammen med minksektoren imødesee et negativt driftsresultat i 2016, og i både 2016 og 2017 vil der fortsat være et stort finansieringsbehov.

Samlet set ventes driftsresultatet på en gennemsnitlig heltidsbedrift at nå bunden i 2016 med et underskud på ca. 140.000 kr. Driftsresultatet er resultatet før aflønning af ejerens arbejdskraft og egenkapital. Afkast af investeret kapital ventes at falde fra 1,7 pct. i 2015 til 0,4 pct. i 2016.

I 2017 ventes alle driftsgrene at opleve fremgang, men uden at nå helt op på et "normalår". Først mod slutningen af 2017 forventes priserne at nærme sig et anslået langsigtet ligevægtsniveau.

De væsentligste årsager til den forsigtige vending i hhv. 2016 og 2017 er en forventning om, at bytteforholdene forbedres. Desuden hæver den nyligt vedtagne "Landbrugspakke" niveauet for indtjeningen. Endvidere bidrager lave renter og brændstofpriser samt en relativt stærk dollar. Endelig er der de seneste år sket en markant forbedring af produktivitet og omkostningseffektivitet, hvilket hjælper vendingen på vej.

Der er fortsat stor spredning i indkomsterne mellem de enkelte landbrugsvirksomheder. Den bedste tredjedel af heltidsbedrifterne har kontinuerligt været i stand til at tjene penge til både en passende ejer aflønning, konsolidering og investeringer. Lavkonjunktoren er dog så dyb i 2016, at den bedste tredjedel ganske vist er i stand til at aflønne ejeren, men ikke tjener tilstrækkeligt til at forrente egenkapitalen.

Kontaktperson:

Erhvervsøkonomisk chef Klaus Kaiser
T +45 8740 5175
M +45 2013 5175
E kak@vfl.dk

Prognoserne offentliggøres næste gang:
Torsdag den 15. september 2016
Tirsdag den 17. januar 2017

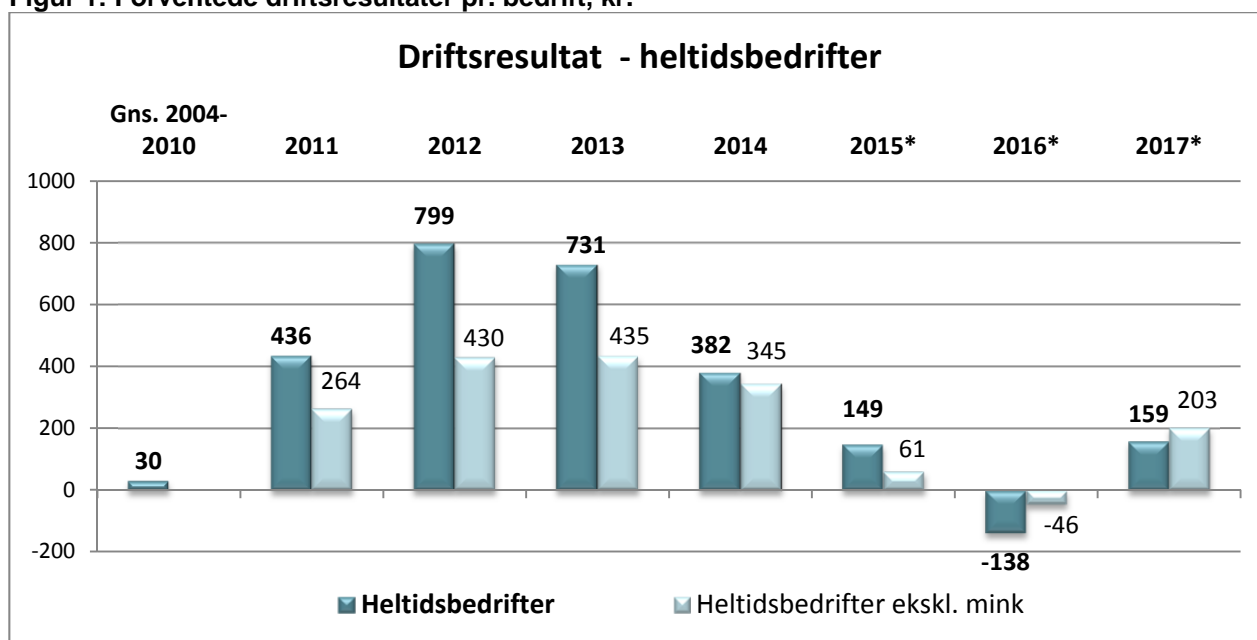
RESULTATOPGØRELSE

Heltidsbedrifter

Landbrugets indtjening er fortsat presset af Ruslands importforbud mod fødevarer fra EU, et svigtende kinesisk marked for mejeriprodukter og en stor landbrugsproduktion. Størstedelen af landbruget oplever derfor en meget dyb lavkonjunktur i 2015-2017 med en forventet bund i 2016 og let stigende indkomst i 2017.

Figur 1 viser det forventede driftsresultat, og resultatopgørelsens hovedposter fremgår af Tabel 1 nedenfor.

Figur 1: Forventede driftsresultater pr. bedrift, kr.

** Prognose fra SEGES.

Den seneste konjunkturfase toppede i 2012 og 2013. Herefter faldt heltidsbedrifternes gennemsnitlige driftsresultat til et lille plus på driftsresultatet i 2015. 2016 ventes at markere bunden i den dybe lavkonjunktur, hvor den gennemsnitlige indkomst er negativ med et underskud på godt 100.000 kr. Først i 2017 ventes driftsresultatet igen at blive positivt i niveauet 150-200.000 kr.

Driftsresultatet er opgjort før aflønning af ejerens arbejdskraftindsats og før aflønning af egenkapitalen. Medregnes aflønning af ejeren (typisk 350-450.000 kr.), er driftsresultatet således negativt i hele perioden 2015-2017 og stærkt negativt i 2016.

Råvaremarkederne er præget af stor usikkerhed, herunder ikke mindst Ruslands importforbud mod fødevarer fra EU m.fl. Endvidere er den globale fødevarereproduktion fortsat høj, ikke mindst efter at EU ophævede mælkekvoterne i april 2015.

Den nyligt vedtagne "Landbrugspakke" forventes at forbedre indtjeningen mærkbart – først hos planteproducenterne og siden også de øvrige driftsgrene. Alene højere gødningsnormer og afskaffelse af randzoner ventes at øge driftsresultatet med knap 100.000 kr., når det er fuldt implementeret i 2017. Forbedringen skyldes højere udbytter og bedre kvalitet i afgrøderne.

Reduktionen af EU-støtten fra 2013-2020 er inkluderet i prognosen. Tilsvarende er mælkekvoternes ophør inkluderet i form af en forøgelse af den globale mælkeproduktion og kun langsomt stigende priser i 2016 og 2017. Endvidere forventes de seneste års forbedring af produktivitet og omkostningseffektivitet at fortsætte.

Under indtryk af det massive rentefald, sågar med negative renter, har finansieringsudgifterne modvirket faldet i produktpriserne. Samtidig er brændstofpriserne og foderpriserne faldet. Men de modvirkende forhold har ikke været tilstrækkelige til at opretholde bytteforholdet.

Likviditet efter investeringer forventes fortsat at være negativ på trods af et lavt investeringsniveau. Det er et tegn på, at indtjeningsevnen i erhvervet ikke er tilstrækkelig til at aflønne alle indsatsfaktorer og samtidig opretholde konkurrencekraften. Indregnes den personlige indkomst, nettorenteindtægter mv. uden for landbruget samt indtægter fra anden virksomhed – hvilket udtrykker virksomhedens samlede økonomi – ventes et positivt resultat før skat og ejer aflønning på godt 420.000 kr. pr. heltidsbedrift i 2015, faldende til blot 135.000 kr. i 2016. I 2017 er indkomsten tilbage på 2015-niveauet.

Tabel 1: Resultatopgørelse pr. heltidsbedrift

	Gns.							
	2004-2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
<i>Produktion:</i>								
Antal, vejet	13.847	11.678	11.618	11.245	11.147	10.800	10.400	10.000
Årskøer	38	48	50	52	50	51	52	53
Producerede slagtesvin	1.456	1.887	1.725	1.631	1.739	1.774	1.809	1.845
Årssøer	80	91	86	87	92	94	96	98
Hektar	127	147	144	150	162	165	170	174
1.000 kr								
<i>Resultat:</i>								
Bruttoudbytte	3.314	5.318	6.218	6.490	6.282	6.109	5.814	6.373
Stykomkostninger	-1.513	-2.488	-3.014	-3.272	-3.194	-3.266	-3.249	-3.395
Dækningsbidrag	1.822	2.830	3.203	3.218	3.088	2.843	2.565	2.978
Kontante kapacitetsomkostninger	-939	-1.364	-1.433	-1.549	-1.663	-1.655	-1.712	-1.790
Afskrivninger mm.	-396	-506	-518	-547	-622	-619	-608	-606
Resultat af primær drift	501	960	1.252	1.123	803	569	244	582
Afkoblet støtte	341	379	393	403	430	432	441	443
Finansieringsudgifter i alt	-761	-902	-846	-795	-851	-852	-822	-866
Driftsresultat, landbrug	30	436	799	731	382	149	-138	159
<i>Heraf værdiændringer</i>								
Personlig indtjening	177	217	230	229	231	237	243	249
Årets resultat før skat	209	669	1059	999	496	420	135	434
<i>Likviditet:</i>								
Likviditet før investeringer	163	511	718	862	809	497	288	461
Likviditetsoverskud/-behov	-1.153	-468	-309	-405	-390	-596	-611	-618
<i>Nøgletal:</i>								
Afkast af investeret kapital, pct.	1,7	3,2	6,3	4,0	2,6	1,7	0,4	1,7

* Prognose fra SEGES.

** Jf. definition i Bilag. Approksimation i årene 2004-2010.

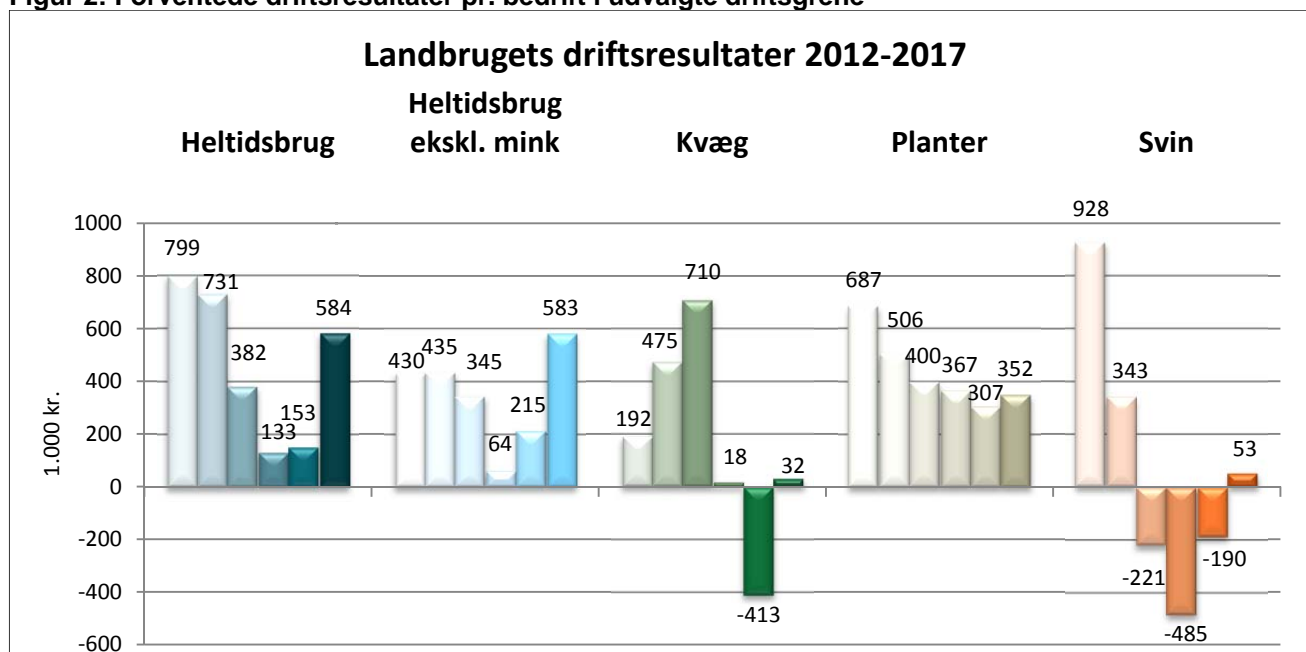
De lave indkomster i 2015-2017 afspejler sig i et selv for landbruget relativt lavt afkast. Der ventes således et "afkast af investeret kapital" (se definition i bilag 2) på et klart utilfredsstillende niveau mellem 0,4 og 1,7 pct. Sektorprognosen er primært et resultat af aggregerede prognoser for de enkelte driftsgrene, hvoraf de største fremgår af Tabel 2 nedenfor.

Tabel 2: Driftsresultater for gennemsnitlige heltidsbrug*

1.000 kr.	2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
Svineproduktion*	32	285	928	343	-221	-485	-190	53
Kvægbedrifter*	-75	197	192	475	710	18	-413	32
Planteproduktion*	262	277	687	506	400	367	307	352
Heltidsbrug (alle)	203	436	799	731	382	149	-138	159
Heltidsbrug (ekskl. mink)	100	264	430	435	345	61	-46	203

* I driftsgrensprognoserne er der afvigelser i forhold til Tabel 2, da der i disse er foretaget en selektion af bestemte grupper. For eksempel indgår økologisk svineproduktion ikke i prognosen for svineproduktion, men indgår i denne prognose for alle bedrifter. Endvidere er der foretaget en yderligere opdeling i bedriftstyper og –størrelser. Der henvises til prognoserne for driftsgrenenes resultater på Landbrugsinfo.dk/okonomianalyser.

Figur 2: Forventede driftsresultater pr. bedrift i udvalgte driftsgrene

* Prognose fra SEGES.

I perioden 2012-2014 var indtjeningen moderat til høj i næsten alle driftsgrene. Mink-, svine- og mælkeproducenterne opnåede således gennemsnitlige driftsresultater, der var relativt høje for deres respektive driftsgrene. Også den gennemsnitlige mælkeproducent kunne for første gang i en længere årrække tjene tilstrækkeligt til at aflønne ejeren og en del af egenkapitalen.

Midt i 2014 oplever samtlige driftsgrene en vending, og samtlige større driftsgrene opnår lavere driftsresultater i 2015 og 2016. 2017 ventes dog at markere en vending i konjunkturerne. Det skal bemærkes, at der fortsat er særdeles stor spredning i indtjeningen inden for hver driftsgren.

Bedste tredjedel af heltidsbedrifterne

Den bedste tredjedel af bedrifterne har i lighed med tidligere år udsigt til særdeles positive resultater, bortset fra 2016.

En landmand tilhørende den bedst indtjenende tredjedel forventes at kunne opnå en indtjening fra landbrugsdriften på ca. 1 mio. kr. før ejer aflønning i 2015 og 2017. I 2016 dykker dog også denne stærke gruppe til ca. 400.000 kr. Det illustrerer, at lavkonjunktoren er så dyb i 2016, at selv den bedste tredjedel ikke er i stand til at tjene tilstrækkeligt til både at aflønne ejeren og forrente egenkapitalen.

Tablet 3: Driftsresultat for gennemsnitlige heltidsbrug og bedste tredjedel

1.000 kr.	Gns.							
	2004-2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
Gns. alle heltidsbrug	30	436	799	731	382	149	-138	159
Gns. bedste 1/3**	745	1.515	2.163	2.106	1.431	1.007	413	917
Grænseværdi for bedste 1/3	-	-	-	-	-	-	200	-

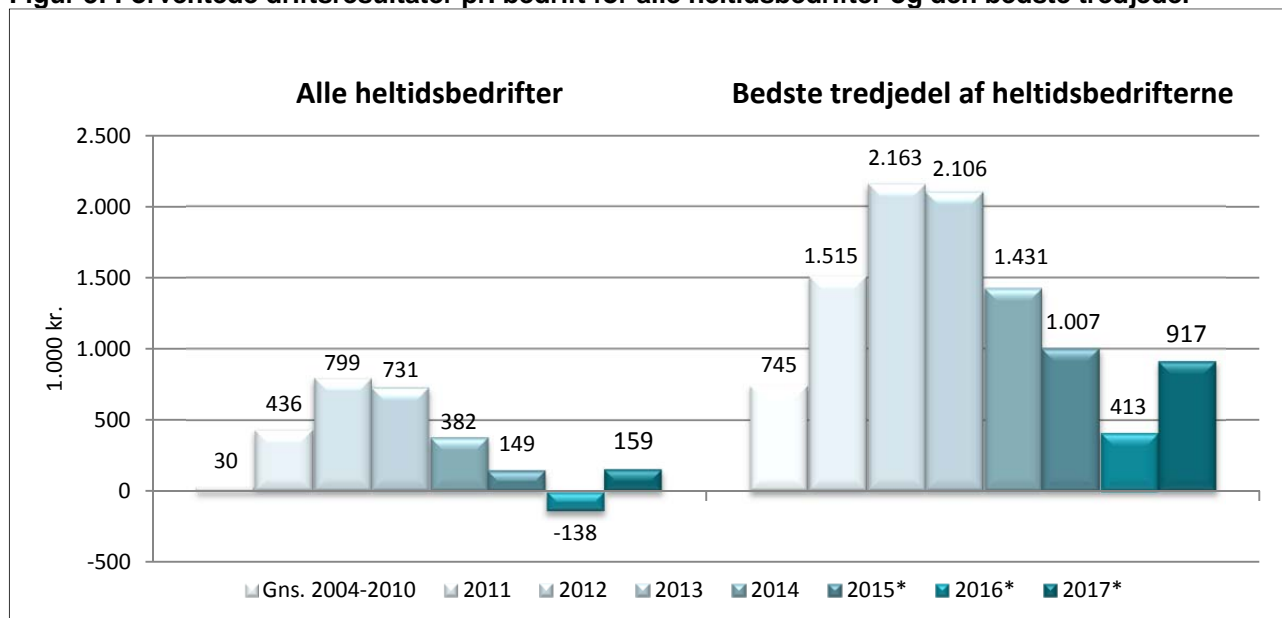
* Prognose fra SEGES.

** Bedste tredjedel af landbrugsvirksomhederne opgøres som et vægtet gennemsnit af bedste tredjedel i fem bedriftstyper; kvæg, svin, planter, mink og "andre".

For at tilhøre bedste tredjedel af alle heltidsbedrifterne, skal driftsresultatet op på 200.000 kr. i 2016.

Udover at der er store forskelle i driftsresultaterne inden for driftsgrenene, er der i øjeblikket også store forskelle på tværs af driftsgrenene. Den bedste tredjedel blandt planteproducenterne har således fortsat en tilfredsstillende indtjening, mens dette ikke gælder for de animalske producenter.

Figur 3: Forventede driftsresultater pr. bedrift for alle heltidsbedrifter og den bedste tredjedel

* Prognose fra SEGES.

Alle bedrifter

Den gennemsnitlige indkomst for alle landbrugsbedrifter lå relativt højt i 2012 og 2013. I 2014 og 2015 er billedet vendt, og i 2016 forventes et negativt driftsresultat, afløst af en lille fremgang i 2017. Tabel 4 viser driftsresultatet pr. bedrift for alle bedrifter samt det akkumulerede driftsresultat for hele landbrugserhvervet.

Tabel 4: Resultatopgørelse pr. bedrift (alle bedrifter) og på sektorniveau

Mia. kr.	Gns.							
	2004-2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
<i>Produktion:</i>								
Antal, vejjet	34.995	31.202	31.324	30.392	29.749	29.000	28.500	28.000
Årskøer	15	18	19	19	19	19	20	20
Producerede slagtesvin	614	758	672	650	680	694	707	722
Årssøer	32	34	32	32	35	36	36	37
Hektar	70	82	81	82	85	86	89	91
Pr. bedrift (alle bedrifter), 1.000 kr.								
Driftsresultat, landbrug	-22	182	301	253	115	51	-74	38
Årets resultat før skat	263	537	685	681	480	447	329	449
Hele landbrugssektoren, akkumuleret i mia. kr.								
Driftsresultat, landbrug	-0,8	5,7	9,4	7,7	3,4	1,5	-2,1	1,1
Årets resultat før skat	9,2	16,8	21,5	20,6	14,3	13,0	9,4	12,6

* Prognose fra SEGES.

Indregnes den personlige indkomst, nettorenteindtægter mv. uden for landbruget samt indtægter fra anden virksomhed bliver "Årets resultat før skat" positivt før ejer aflønning på 330-450.000 kr. pr. bedrift i perioden 2015 til 2017.

Akkumuleres gennemsnitsbedriftenes resultat, toppede den samlede indtjening for landbrugserhvervet på 9,4 mia. kr. i 2012. Som et udtryk for den dybe lavkonjunktur i hele landbrugssektoren, falder den samlede indkomst herefter til et minus på ca. 2 mia. kr. i 2016. I 2017 stiger det akkumulerede resultat til godt 1 mia. kr., hvilket fortsat er betydeligt under et "normalår".

Medregnes indtjening uden for landbruget toppede den samlede indtjening på 21,5 mia. kr. i 2012, hvorefter indkomsten forventes at falde til niveauet 13 mia. kr. i 2015 og 9,4 mia. kr. 2016, stigende til 12,6 mia. kr. i 2017.

Følsomhedsberegninger

De senere år har markedsforholdene for landbrugsprodukter været meget svingende. Det afspejler sig i prognoserne i form af øget usikkerhed om driftsresultaterne.

I Bilag 1 gengives baggrunden for estimerne for de væsentligste priser og renter.

I tabellen nedenfor er der angivet følsomhedsberegninger for ændringer i nogle af de væsentligste priser og renter.

Tabel 5: Driftsresultaternes følsomhed pr. bedrift, 2016*

1.000 kr.	Alle bedrifter	Heltidsbedrifter
Driftsresultat – centralt skøn	-74	-138
Mælkeafregning bliver 10 øre/kg lavere	-94	-190
Mælkeafregning bliver 10 øre/kg højere	-54	-85
Korn og soyapriser bliver hhv. 15 og 15 kr./hkg lavere	-92	-91
Korn og soyapriser bliver hhv. 15 og 15 kr./hkg højere	-30	-153
Svinenotering bliver 0,50 kr./kg lavere	-119	-254
Svinenotering bliver 0,50 kr./kg højere	-44	-57
Renter bliver ca. 0,25 pct.point lavere**	-50	-86
Renter bliver ca. 0,50 pct.point højere**	-122	-240
Pris på minkskind bliver 50 kr. lavere	-103	-212
Pris på minkskind bliver 50 kr. højere	-46	-64

* Pris- og renteudsvingene er valgt ud fra et sandsynlighedsinterval, der ventes at opfange ca. 2/3 af prisbevægelserne. Som i det centrale skøn er pris-/renteprognosen et udtryk for den forventede gennemsnitligt handlede pris/rente, og ikke højest/lavest pris/rente.

** Der forudsættes et parallelskifte på variable lån, uanset løbetid og underliggende aktiver, mens den lange rente fastholdes.

Der er forskel på, hvordan og i hvilken udstrækning ændringer i priser og renter påvirker landbrugssektoren.

Landbruget som helhed er meget eksponeret over for en ændring i renterne på grund af det forholdsvis høje gælds niveau. Ændringer i renten påvirker alle bedriftstyper i samme retning. En stigning i renten på et procentpoint vil medføre et fald i driftsresultatet på ca. 200.000 kr. for heltidsbedrifter.

Ændres produktpriserne, rammer det i reglen kun en del af landbruget. Ændringer i produktpriserne kan derfor slå kraftigt igennem i den enkelte produktionsgren, men kun moderat i hele landbrugssektoren. Ændrede produktpriser kan også påvirke produktionsgrenene modsatrettet. For eksempel påvirker ændringer i kornpriser forskelligt. Ved en stigning i kornprisen tjener planteproducenterne, mens animalske producenter taber, i den udstrækning de ikke er selvforsynende med foder og såsæd.

AKTIVER, GÆLD, INVESTERINGER OG LIKVIDITET

Heltidsbedrifter

Op gennem 00'erne steg landbrugets gældsætning kraftigt, primært på grund af stigende jordpriser. Siden er stigningstakten taget betydeligt af, og tages der højde for strukturudviklingen med stadig større bedrifter, tyder meget nu på, at gældsætningen pr. bedrift kun stiger svagt i disse år. Det skyldes blandt andet, at investeringsniveauet er relativt lavt efter en længere periode med store investeringer. Endvidere er såvel ejendomspriserne som antallet af ejendomshandler faldet. Endelig omsættes der relativt flere højt belånte ejendomme, og den finansielle sektor bidrager undertiden til konsolidering ved ejerskifter. Det lave indkomstniveau i landbruget i 2015-2017 bidrager dog til at øge finansieringsbehovet.

Vanskeligere adgang til kapital er fortsat medvirkende til at begrænse investeringsniveauet og aktiviteten på ejendomsmarkedet. Udover at reducere investeringerne i perioder med lave indkomster ses typisk også et lavere privatforbrug, skat og opsparing. Indkomstnedgangen siden medio 2014 har dog øget behovet for driftskreditter.

Heltidsbedrifternes gældsprocent forventes at stige til godt 69 pct. frem mod 2017, dog er gældsprocenten ligesom "Aktiver i alt" og "Egenkapital" i Tabel 7 afhængig af aktivernes værdiansættelse, hvorom der hersker en del usikkerhed.

Tabel 6: Aktiver, gæld, egenkapital og investeringer pr. heltidsbedrift

	Gns. 2004-2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
	1.000 kr.							
Fast ejendom	17.420	22.931	22.912	23.882	26.089	26.493	26.811	27.225
Landbrugsaktiver i alt	22.070	28.066	28.411	29.597	31.972	32.383	32.645	33.063
Aktiver i alt	24.846	30.972	31.361	32.738	35.398	35.959	36.338	36.901
Realkreditlån	-10.452	-14.594	-14.741	-15.184	-16.651	-17.069	-17.508	-17.942
Bank-/sparekasselån	-1.602	-2.526	-2.327	-2.265	-3.210	-3.290	-3.375	-3.459
Gæld i alt	-14.478	-20.448	-20.895	-21.634	-23.745	-24.342	-24.968	-25.586
Egenkapital**	9.689	7.969	7.791	8.130	8.443	8.210	7.796	7.547
Investeringer i alt	-1.419	-980	-1.027	-1.267	-1.199	-1.093	-899	-1.079
<i>Nøgletal:</i>								
Soliditetsgrad (pct)	38,5	25,7	24,8	25,0	24,0	22,8	21,5	20,5
Gns. gældsprocent***	59,2	66,0	66,6	66,1	67,1	67,7	68,7	69,3

* Prognose fra SEGES. I prognoseperioden forudsættes det, at ejendomspriserne følger den generelle inflationsudvikling.

** Differencen mellem aktiver og hhv. gæld og egenkapital skyldes hensættelser til udskudt skat.

*** Indtil 2009 er soliditetsgraden lig 100 minus gældsprocent. Fra 2009 er hensættelser til skat fratrukket egenkapitalen, inden der divideres med det samlede antal aktiver.

Realkreditgælden udgør ca. 75 procent af heltidsbedrifternes samlede gæld. Godt 80 procent af den samlede gæld er med variabel rente. Dette forventes ikke at ændre sig nævneværdigt i prognoseperioden. Dog kan et fornyet rentefald mod en kuponrente på realkreditobligationer på 2-2,5 procent afstedkomme større søgning mod fastrentelån.

Investeringsomfanget steg frem til 2013, hvor investeringer ekskl. jord lå lidt over afskrivningerne. Investeringerne er dog faldet efterfølgende på grund af en kraftigt forringet likviditetssituation og pres på egenkapitalen. Dele af heltidsbrugene har oparbejdet et investeringsbehov i disse år.

Den aktuelle konjunkturedgang med lave priser på nogle af de tunge landbrugsvarer vil sammen med vanskelig kreditadgang og stramme vilkår afstedkomme et lavt investeringsniveau i perioden 2015-2017.

Heltidsbedrifternes investeringskvote (se definition i Bilag 1) ligger fortsat betydeligt lavere end i 2004-2008, hvor den udgjorde 7,1 procent. Investeringskvoten ventes at ligge på 2,5-3,0 procent i perioden 2015-2017. Historisk har den gennemsnitlige investeringskvote for heltidsbedrifter typisk ligget på 5-6 procent. I forhold til produktionsapparatets størrelse vil investeringsomfanget således fortsat være lavt i de kommende år.

Alle bedrifter

Også for alle bedrifter er der udsigt til et omtrent uændret gældsniveau i prognoseperioden, hvis den almindelige strukturudvikling tages med i betragtning. Landbrugets samlede gældsprocent vil stige svagt i de kommende år.

På sektorniveau ventes gælden at stige til knap 340 mia. kr. i 2016.

Tabel 7: Aktiver, gæld, egenkapital og investeringer pr. bedrift og på på sektorniveau

Mia. kr.	Gns.							
	2004-2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
	Pr. bedrift, 1.000 kr.							
Aktiver i alt	14.326	18.590	18.576	19.499	19.645	19.883	20.042	20.285
Gæld i alt	-7.423	-10.540	-10.842	-11.241	-11.352	-11.582	-11.822	-12.076
Egenkapital**	6.429	6.124	5.799	6.126	6.176	6.109	5.964	5.881
Investeringer i alt	-652	-489	-500	-617	-531	-493	-407	-489
	Hele landbrugssektoren, mia. kr.							
Aktiver i alt	501	580	582	591	584	577	571	568
Gæld i alt	-260	-329	-340	-341	-338	-336	-337	-338
Egenkapital**	225	191	182	186	184	177	170	165
Investeringer i alt	-23	-15	-16	-19	-16	-14	-12	-14

* Prognose fra SEGES. I prognoseperioden forudsættes det, at ejendomspriserne følger den generelle inflationsudvikling.

** Differencen mellem aktiver og hhv. gæld og egenkapital skyldes hensættelser til udskudt skat.

Det samlede investeringsomfang i landbruget ventes at være lavt i perioden 2015-2017 på grund af konjunkturedgangen.

Landbrugssektorens aktivmasse ventes at falde lidt i værdi i prognoseperioden til knap 570 mia. kr. Det skyldes det beskedne investeringsniveau. Egenkapitalen ekskl. hensættelser ventes at være svagt faldende fra toppen i 2013 til 2017, men er dog stærkt afhængig af udviklingen i ejendomspriserne, hvorom der hersker stor usikkerhed.

Bilag 1: Prisforventninger og forudsætninger

Indkomstprognosen for 2015 og 2016 bygger på forudsætningerne gengivet i Tabel 1.

Tabel 1: Prisforventninger**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*
Bytteforhold							
Hele landbruget	96	101	103	104	98	94	88
Mælkeproducenter	100	102	98	104	107	93	84
Svineproducenter	97	99	103	101	96	92	91
Planteproducenter	93	105	106	107	98	100	103
Mælkeproduktion							
Mælkepris (kr./kg. standard mælk)	2,37	2,64	2,56	2,92	2,98	2,34	2,03
Mælkepris (kr./kg. økologisk)	2,97	3,22	3,09	3,47	3,53	3,22	3,30
Mælkeydelse pr. ko, konv. (stigning i pct. pa.)	1,00	-1,00	1,00	3,00	4,50	4,00	1,50
Mælkeydelse pr. ko, øko. (stigning i pct. pa.)	1,00	-1,00	1,00	0,00	4,50	4,00	2,00
Oksekødproduktion							
Oksekød – ældre køer (281-300)	13,65	16,54	20,46	20,70	17,74	18,75	17,78
Svineproduktion							
Svinekød (kr./kg.)	9,83	10,68	11,85	11,94	10,93	9,94	9,92
30 kg beregnet smågris (kr./stk.)	337	358	394	398	376	339	348
7 kg beregnet smågris (kr./stk.)	203	211	232	230	221	196	209
Grise pr. årssø	28,1	28,8	29,6	30,0	30,6	31,1	31,6
Planteproduktion							
Foderhvede (kr./hkg.)	98	145	155	155	126	117	105
Foderbyg (kr./hkg.)	94	142	154	147	119	118	104
Foderbyg, økologisk (kr./hkg.)	165	234	239	249	195	168	199
Maltbyg (kr./hkg.)	101	167	170	160	135	130	122
Raps (kr./hkg.)	229	331	346	323	263	261	260
Kartofler, konsum (kr./hkg.)	112	129	100	174	100	88	110
Foder oa.							
Soyaskrå (kr./hkg.)	230	248	274	315	298	286	273
A-bl. 16 pct., økologisk	249	287	319	345	314	300	306
C-bl. 30 pct., økologisk	352	382	397	431	412	424	426
Foderhvede (kr./hkg.)	105	154	172	166	134	125	115
Foderbyg (kr./hkg.)	103	154	171	158	130	127	115
Foderbyg, økologisk (kr./hkg.)	200	277	270	274	209	193	193
Rapsskrå (kr./hkg.)	134	159	181	222	192	196	184
Gødning (indeks)	161	189	190	196	197	185	165
Dieselolie (øre/l)	507	625	676	654	619	522	457

* Prognose fra SEGES og Landbrug & Fødevarer.

Prisprognosen udtrykker forventningerne til den gennemsnitligt handlede pris for alle mængder; spot, kontrakt og internt på bedrifterne.

** Priserne er plus efterbetaling og minus diverse produktionsafgifter.

Prognoserne offentliggøres næste gang:
Torsdag den 15. september 2016
Tirsdag den 17. januar 2017

Af konkurrenceretlige årsager er prisprognoserne for 2017 udeladt. Disse indgår dog fortsat i Landskalkuler i Ø90, i Mark Online og DMS. Udvalgte abonnenter til Landbrugsinfo har dog adgang til prognosepriserne for 2017 direkte i www.farmtal.dk.

Bytteforhold

Landbrugets bytteforhold har været nogenlunde stabilt og støt stigende fra foråret 2009 til efteråret 2013. Derefter har bytteforholdet været faldende. I 2014 var bytteforholdet især været negativt påvirket af faldende salgspriser for afgrøder og svinekød. I 2015 er bytteforholdet faldet yderligere som følge af et lavere salgsprisindeks, især påvirket af svinekød og mælk, mens købsprisindekset var nogenlunde uændret. Bytteforholdet er faldet lidt yderligere i de første måneder af 2016, men ventes at stige igen mod slutningen af året.

Salgspriser

Korn

Det er for tidligt at sige noget om den globale kornhøst for 2016/17, men de første prognoser viser, at den globale produktion af hvede fortsat vil være stor, ca. 727 mio. ton. Hvis forventningerne til den globale høst 2016/17 og den forventede stigning i forbruget på 5 mio. tons realiseres, forventes de globale lagerbeholdninger at falde med 13-14 mio. tons. De rigelige mængder af korn i verden vil betyde, at kornpriserne vil forblive omkring det nuværende lidt lave niveau.

Svinekød

Den forventede gennemsnitlige notering for april kvartal er nedjusteret med 0,50 kr./kg. til 9,25 kr./kg. Årsagen til nedjusteringen skal findes i en skuffende start på foråret og grillsæsonen, som har medført en notering på blot 8,70 kr./kg i april måned. Udviklingen i noteringen i maj og juni måned vil i høj grad afhænge af vejr situationen i Europa. Der er ikke siden sidste prognose fra januar kommet afgørende nye markedsinformationer, som giver grundlag for at ændre prognosen for de kommende kvartaler i 2016.

Oksekød

Priserne for oksekød ligger ultimo april 2016 lavere end på samme tidspunkt året før. Det skyldes, at der er et rigeligt udbud i EU i forhold til efterspørgslen, og der ventes en yderligere stigning i produktionen i 2016, navnlig fra hunde. Produktionen af oksekød i EU ventes dermed at blive øget i år og blive på dette højere niveau i 2017. Forbruget ventes derimod at stagnere. Der vil derfor være behov for yderligere eksport til lande udenfor EU, hvis priserne skal kunne opretholdes. Alt andet lige vil det vanskelige mælke marked betyde slagtinger af flere hunde i 2016 og vil lægge pres på priserne.

Mælk

Mælke markedet er præget af ubalance mellem udbud og efterspørgsel, hvor udbuddet er væsentlig større end efterspørgslen. Det forventes, at prisniveauet i 2016 vil være noget lavere end i 2015. Markedet bevæger sig på "bunden" i øjeblikket, men det kan ikke afvises, at priserne kan få et endnu et dyk nedad, ligesom det er vanskeligt at sige, hvornår markedet vil vende. Nogle analytikere hælder til at det vil ske allersidst i 2016. Andre forventer, at det først vil ske i 2017. Der er blevet opbygget lagre i løbet af 2015 og 2016, især i EU. Eksistensen af lagre vil alt andet lige dæmpe et kommende opsving.

Købspriser

Foder

Prisen på sojaskrå, der har stor betydning for foderomkostningerne, er forholdsvis lav i foråret 2016. Vi forventer, at prisen vil stige i løbet af efteråret, da udbuddet fra Argentina er lavere end året før. De globale soja-lagre er faldet fra 79 mio. tons til 74,3 mio. tons, samtidig med at Kina har øget sin import af soja. Det giver en indikation på, at priserne vil stige de følgende måneder. Fragtraterne er svagt stigende, hvilket kan påvirke sojaprisen i mindre omfang. Sojaprisen forventes at ligge på 280-290 kr. pr. hkg i starten af 2017.

Gødning, bekæmpelsesmidler mv.

Prisen på handelsgødning ventes uændret til svagt faldende. Generelt er prisen på kvælstof meget afhængig af naturgasprisen og produktionsomkostningerne. Prisen på gødning har dog været påvirket af lave priser på afgrøder, som betyder lavere bytteforhold mellem afgrøder og gødning. Det medfører et fald i efterspørgslen. Det forventes, at priserne på bekæmpelsesmidler vil være nogenlunde stabile på 2016-niveauet i hele prognoseperioden. Priserne på reparation og vedligeholdelse samt tjenesteydelser forventes generelt at følge den almindelige pris- og lønudvikling.

Konjunktur og renter

Hovedscenariet for fremskrivningen og prognosen er en moderat, positiv vækst i den globale økonomi i hele prognoseperioden, dog med risiko for let aftagende vækst. Der er ingen udsigt til inflation, som ligger over de væsentligste centralbankers målsætninger, i særdeleshed ikke i Europa, hvor deflation nærmere er et tema.

USA har hævet renten, og yderligere renteforhøjelser i løbet af 2016 og 2017 kan ikke udelukkes. Baggrunden er især et stærkt arbejdsmarked og ønsket om en normalisering af rentemarkedet. Vi forventer, at størrelsen af de samlede renteforhøjelser i denne cyklus bliver beskeden, da de indledes sent i konjunkturforløbet, og da der ikke er tegn på inflation.

I Kina aftager væksten fortsat, men økonomien styres stramt for at undgå en hastig vækstnedgang. Det ventes, at staten formår at styre økonomien ned i retning af 4-6 pct. inden for de nærmeste år. De største risici i kinesisk økonomi er aftagende eksportvækst, overbyggeri samt et skrøbeligt kreditmarked. Japan kæmper med afmatning trods en voldsom ekspansiv pengepolitik. Væksten forventes dog opretholdt en tid endnu.

Den Europæiske Centralbank (ECB) stimulerer vækst og inflation med lave renter, opkøb af værdipapirer og rigelig likviditet. Svag vækst, en lurende gældskrise i Europa, Ukraine-konflikten mellem Rusland og Vesten, krigen i Mellemøsten samt flygtninge- og emigrantstrømmen skaber fortsat usikkerhed. Kronen har genvundet styrken og der ventes nogenlunde ro om de danske valutaeserver og danske renter.

Tabel 2 viser, hvilke renteforudsætninger fremskrivningen og prognosen bygger på.

Tabel 2: Renter inkl. bidrag mv.

	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
Realkredit, fast, dkr.	5,16	4,78	5,02	4,78	4,58	4,83	4,98
Realkredit, flex, dkr.	2,41	2,11	1,86	1,98	1,95	2,06	2,20
Realkredit, flex, euro	2,21	1,95	1,71	1,91	1,86	1,96	2,06
Finanslån, valuta	5,37	5,86	5,81	5,78	5,80	5,86	6,00
Kassekredit, dkr.	7,04	7,42	7,47	7,44	7,46	7,52	7,66
Banklån, dkr	5,72	5,97	6,11	5,82	5,67	5,87	6,02

* Prognose fra SEGES

Bilag 2: Konsekvenser af øget tilførsel af kvælstof

Den såkaldte Landbrugspakke giver mulighed for øget tilførsel af kvælstof. Der må generelt tilføres 16 pct. mere kvælstof end i 2015. Dette må alt andet lige forventes at medføre en udbyttestigning på ca. 6 pct. For 2017 må tilføres ca. 8 pct. mere kvælstof og en forventet udbyttestigning på yderligere ca. 2 pct. Der er dog formodning om, at ikke alle vil gøre brug af denne mulighed, da det ikke for alle være økonomisk optimalt. Det forventes at kvælstoftilførslen vil øges med 70 pct. af det tilladte. Dette vil medføre en udbyttestigning på 4-5 pct. i 2016 i forhold til situationen uden øget tilførsel af kvælstof. For 2017 er indregnet en øget tilførsel på 1,5 pct. og en udbyttestigning på 1-2 pct.

Tabel 1 viser ændringen i N-mængden samt den forventede udbyttestigning i 2016 og 2017.

Tabel 1: Ændret N og udbytte

	Ændret mængde N pr. ha. i forhold til normerne for 2015	Ændret udbytte - pct. af gennemsnit 2002-2015
2016	+ 12 pct.	+ 4-5 pct.
2017	+ 17 pct.	+ 6-7 pct.

I prognoserne for både sektoren og alle driftsgrenene er ovenstående udbyttestigning samt en øget omkostning til handelsgødning indregnet. Samtidig vil proteinindholdet stige for alle kornafgrøder. Der forventes ikke et øget proteinindhold i grovfoderafgrøder.

Planteavlsbedrifter

For planteavlsbedrifter med ingen eller meget lille anvendelse af husdyrgødning vil udbytte og omkostning til gødning slå direkte igennem på indtægter og omkostninger i både 2016 og 2017.

Svinebedrifter

For svinebedrifter medfører højere kornudbytte øgede indtægter fra planteproduktionen. Det må også forventes, at det højere proteinindhold i høsten 2016 og 2017 vil reducere foderomkostningerne i svineproduktionen. Der er indregnet en svag stigning i proteinindholdet i foderkorn i 2017 og dermed en anelse lavere foderpriser. Stigningen i omkostningerne til gødning indregnes ved at al ekstragødning skal købes. På mange bedrifter vil man dog sandsynligvis anvende mere husdyrgødning på egen bedrift og måske annullere gylleaftaler. Hvis denne mulighed foreligger, vil det påvirke prognosen i positiv retning, da omkostninger til indkøb af gødning stiger mindre.

Malkekvægsbedrifter

For malkekvægsbedrifterne er der indregnet et merudbytte på 4 pct. i 2016. Da mange næppe vil ændre markandelen med grovfoder i 2016, vil det forventede merudbytte (400-500 FEN pr. ha) medføre et forventet større lager (beholdning af grovfoder ultimo 2016). Dette påvirker resultatet i positiv retning – men vil umiddelbart ikke forbedre likviditeten i 2016. Den forventede større beholdning ultimo 2016 muliggør, at man kan øge andelen af salgsafgrøder i 2017, hvilket giver øgede indtægter fra planteproduktionen. Med stigningen i N-tilførslen forventes malkekvægsbedrifterne at få øgede gødningsudgifter svarende til stigningen i indkøb af N-gødning. Der er ikke i samme udstrækning som ved svinebedrifter udbredt anvendelse af gylleaftaler, som vil kunne forbedre resultatet.

Randzoner

Der er ca. 25.000 ha. randzoner i 2015, svarende til 1 pct. af det samlede landbrugsareal. Det forventes, at hovedparten af disse isoleret set vil indgå i sædskiftet fra 2016, hvilket er indregnet i prognoserne.

Bilag 3: Datamateriale og definitioner

Datamateriale

Udarbejdelsen af prognosen sker ud fra historiske regnskabsresultater samt forventede ændringer i produktion, effektivitet, købs- og salgspriser, investeringer og finansielle forhold m.v.

Prognosen er baseret på de endelige vejede 2014 regnskabsresultater fra økonomidatabasen, og 2015 er afstemt med de foreløbige 2015 regnskaber. Regnskabsresultaterne er repræsentative for hele landbruget, idet de er vejet op til det samlede antal landbrugsbedrifter, der var i 2014 i Danmark i henhold til Danmarks Statistisk landbrugstælling.

I de vejede resultater for 2014 indgår 7.216 regnskaber, der er vejet op til 29.793 landbrugsbedrifter. Af de 7.216 bedrifter, der indgår, er de 5.453 heltidsbedrifter, der er vejet op til 11.173 heltidsbedrifter.

Bedrifterne, der indgår, skal være på mindst 10 ha, eller værdien af et 'standardoutput' (omsætning) skal være på mindst 15.000 euro. Årsrapporten skal derudover indeholde privatøkonomiske data. Kun kalenderårsbedrifter indgår i 2013 resultaterne. For at være defineret som et landbrug skal mindst halvdelen af omsætningen stamme fra landbrugsproduktionen.

Indkomstprognoserne for 2014-2017 er lavet på baggrund af regnskaberne i DLBR's økonomidatabase for 2014 samt prognoser for salgs- og købspriser, hvor baggrunden for prognoserne fremgår ovenfor.

Analysen indeholder en særskilt opgørelse for heltidsbrug. Heltidsbrug står for ca. 85 pct. af den samlede landbrugsproduktion. Et heltidsbrug er defineret som et brug, hvor årets produktion kræver en arbejdsindsats, der er på mindst 1.665 normtimer.

Klassifikationen af bedriftstyper (Planteavl, kvæg, svin, pelsdyr, fjerkræ) er baseret på EU's standarder om dette. Grundprincippet er at mindst 50 % af omsætningen skal komme fra en bestemt driftsgren, for at bedriften tilhører denne driftsgren.

Definitioner

Alle bedrifter: Inkluderer alle bedrifter over 10 ha eller med et standardoutput over 15.000 euro.

Investeringskvote: Investeringer i alt divideret med aktiver i alt. Udtrykker investeringsniveauet i forhold til produktionsapparatets størrelse.

Soliditetsgrad: Egenkapital ultimo minus hensættelser til skat i procent af samlede aktiver ultimo.

Gældsprocent: Gæld (ekskl. hensættelser) i procent af samlede aktiver som gennemsnit af primo og ultimo.

Årets resultat: Driftsresultat plus nettoindtjening uden for landbruget.

Likviditet før investeringer: Årets resultat minus private udtræk minus tilbageførsel plus/minus ændring i beholdninger.

Likviditetsoverskud/-behov: Årets resultat minus private udtræk minus tilbageførsel plus/minus ændring i beholdninger minus faktiske investeringer.

Afkast af investeret kapital: (Resultat af primær drift plus EU-støtte plus anden virksomhed plus nettoforpagtning minus ejerløn) divideret med (netto rentebærende gæld plus egenkapital (investeret kapital)).

Indtil juni 2013 har Afkastningsgrad og Lønningsevne været anvendt til at vise indtjeningsevnen i landbruget. Disse erstattes nu af "Afkast af investeret kapital", da dette nøgletal giver bedre overensstemmelse mellem det afkast, der måles, og den kapitalindsats, afkastet måles i forhold til. Derudover medtages kun den del af kapitalen i nævneren, som kræver et afkast – den forpligtende kapital - dvs. netto rentebærende gæld og egenkapitalen. For det tredje er der bedre sammenlignelighed over til virksomheder i andre brancher. Afkast

af investeret kapital giver således samlet set et godt billede af landbrugets evne til at forrente den indsatte kapital.

Bytteforhold

Bytteforholdet beskriver udviklingen i producenternes salgspriser i forhold til deres købspriser. Der tages udgangspunkt i gennemsnittet af de månedlige observationer i årene 2010-2012, som angives med indeks 100. En værdi over 100 betyder, at bytteforholdet er bedre end gennemsnittet af 2010-2012 og vice versa.

$$\text{Bytteforhold} = \frac{\text{Salgsprisindeks}}{\text{Købsprisindeks}}$$

Indeksene for salgs- og købspriserne er vægtede ud fra de enkelte salgsprodukters og omkostningsarters gennemsnitlige andel i årene 2010-2012 af henholdsvis den samlede omsætning og de samlede omkostninger. Der er kun medtaget indtægter og omkostninger, der er en del af resultat af primær drift plus afkoblet EU-støtte. Udviklingen i renteniveauet påvirker således ikke bytteforholdet.

SEGES P/S skaber løsninger til fremtidens landbrugs- og fødevarerhverv. Vi udvikler forretningsmuligheder og serviceydelser i tæt samarbejde med vores kunder, forskningsinstitutioner og virksomheder over hele verden.

SEGES er det nye navn for Videncentret for Landbrug, som nu også omfatter Videncenter for Svineproduktion.

SEGES P/S

Agro Food Park 15
DK 8200 Aarhus N

Axeltorv 3
DK 1609 Kbh. V

W seges.dk

T +45 8740 5000

E info@seges.dk

T +45 3339 4500

E vsp-info@seges.dk